

Varbūt *viss*, ko redzam vai jūtam,
Ir tikai sapnis, ko redzam vien sapnī?

1. NODAĻA

*Ak, visnīcinātākais, visnievātākais no nīcinātajiem un nievātajiem!
Vai tu jau neesi uz laiku laikiem miris pasaulei... Un vai starp tavām
cerībām un tavām ilgotajām debesīm nav iebļidīs neizmērojami smags,
tumšs mākonis?*

«*Viljams Vilsons*»

– Jūs taču esat misters Edgars Alans Po, vai ne?

Veselais saprāts man ieteica noliegt šo faktu.

Vīrs ar mirdzošo aci – otru sedza pārsējs –, ziedošajiem vaigiem un plisušo sīko asinsvadiņu tīklu, kas piešķīra viņa degunam neganti sarkanu nokrāsu, – tvaikoņa *Columbus* kapteinis – neapšaubāmi bija tipisks uzdzīvotājs.

Un tomēr – man tik reti radās izdevība pagozēties atzinības saulītē. Bez tam sāka līt, bet mana klāja biļete nedeļa tiesības ieiet pa sikspārņa spārniem līdzīgajām kuģa salona durvīm, kuru aili patlaban aizsprotoja apjomīgais kapteiņa rumpis.

Kuģa kreisais borts pēkšņi sasniedza uz leju, un es kā vilciņš griezdamies aizvirpuļoju līdz kapteinim. Pārdomu un svārstīšanās mirklis bija pagājis. Kaut gan kapteinis bija miesās ražens vīrs, viņš neparasti veikli pakāpās sānis. Nenogaidījis atbildi uz savu jautājumu, kapteinis ar gaļīgo roku apskāva manus plecus un ievēda mani salonā. Protams, es apstiprināju, ka patiešām esmu misters Po.

Viņš paziņoja, ka «nekad neaizmirstot reiz redzētu seju», tad pieminēja «portretu žurnālā *Southern Argus*» un atzinās, ka «neesot pārāk liels izdomātu pasaku vai poēzijas cienītājs». Nodārdinājis varenu «ha! ha! ha!», kapteinis kopā ar mani ienīra tumši zilū cigāru dūmu mākulī. Vīru balsu murdoņa bezmaz pārņēma tvaikoņa dzenskrūves lāpstiņu dobjo dunoņu.

Mēs nokļuvām līdz bāra ozolkoka letei. No šejienes lielākā daļa ļaužu pārpilnās telpas bija saskatāma vienīgi bāra spogulī, un man uz īsu brīdi gluži kā reibonī šķita, ka mēs šajā spoguļā pusē esam tikai trokšņains un atbaidošs nepilnīgs tās realitātes atspulgs, kura atradās aiz

Vīram, kurš apkalpo bāru, ir nodzerta seja un, gluži tāpat kā man, tumši, neveselīgi maisiņi zem acīm. Vai šādi uz āru izpaužas risks, kas piemīt mūsu profesijām? Viņš klusēdams pastiepj roku ar plaukstu uz augšu. Tas ir teatrāls pārguruša cilvēka žests. Reiz šādā situācijā es no-deklamēju dažas rindas no «Pilsētas jūrā» – vai varbūt tā bija «Ullume»? – cerībā, ka atradīsies kāds, kurš palaidīs apkārt cepuri. Klātesošie mani aplusināja ar kļiedzieniem, un es tiku izmests pa durvīm daudz sparīgāk, nekā tas būtu noticis, ja būtu gluži vienkārši izlicies zaudējam samaņu.

Izņemot mani, bārā palicis tikai viens vienīgs klients. Šķiet, ka viņš apņēmis palikt šeit ilgāk par mani un viņa lēmumam ir kāds noteikts iemesls, taču esmu pārāk piedzēries, lai spētu to uzminēt. Uz bāra letes šim vīram pie elkoņa guļ liela katliņcepure, un viņa akmenspelēkais mētelis ir šūts pēc pēdējās franču modes.

Vai es esmu bijis Francijā? Aleksandrs Dimā rakstiski apgalvo, ka es esot pabijis Parīzē. Tāpat kā ševaljē* Ogists Dipēns, arī es esot uzdrošinājies klaiņot apkārt vienīgi naktī. Pie šā jautājuma mēs vēl atgriezīsimies.

Es pašķielēju uz bārmeņa milzīgo, sastrādāto roku. Rādītājpirksts pavēl: maksā ragā. Bāra apkalpotājs ir varena auguma vīrs, un roka pārvēršas par dūri. Es sāku satraukties. Kā jau teicu, ārā mešanas procedūrai var būt dažādas intensitātes pakāpes.

Nelielajā bāra telpas platībā, no kuras es drīz tikšu patriekts, iesniedz kāda perfekti manikirēta roka un veikli iebīda milzīgajā sarkanajā dūrē monētas.

Kad cenšos pateikties altruīstam franču mētelī, viņš ar rokas mājienu mani apklusina.

– Es zinu, ko nozīmē atrasties uz sēkļa. Jums droši vien vajadzīga naktsmītne? Ejam! Paņemiet savu mētelī.

Man nav mēteļa. Pie durvīm viņš atver lielu lietussargu un iziet uz ielas, kur paliek gaidām. Dzirdu lietu bungojam pa stingri nostieptu lietussarga audumu. Drīz es viņam pievienojos.

Reizēm «jebkur» ir labāk par «šeit».

* Ševaljē – muižnieka tituls Francijā. (*Tulkotājas piez.*)

Šauru ieliņu labirints. Negribīgi austošās dienas mijkrēslī es kādas ieliņas galā saskatu ostu. Lietus kapātais ūdens šķiet piķa melns un eļļains, tajā atrodas pa pusei nogrimusi vai arī pa pusei peldoša airu laiva. Mans labdaris tur mani aiz elkoņa, un mēs pa dēļiem izliktu pludmales celiņu virzāmies uz kādas ķieģeļu ēkas pusi. Pēkšņi parādās stāva nogāze, un es piesardzīgi pakāpjos atpakaļ. Tomēr tas ir tikai pakāpiens. Šī ēka ir vai ir bijusi noliktava. Visapkārt mētājas apogļojušās spāres, uz kurām kādreiz bijis uzklāts jumts. Tā ir mēma liecība par ugunsgrēku, kura laikā pagājušogad izdega vairāk par sešdesmit ēkām. Durvis karājas vienā eņģē. Iznāk kāds strupa auguma dūšīgs vīrs tumši zilā buru audekla jakā.

– Cik saprotu, šajā naktī būs seši? – mans labdaris saka.

– Tas būs tad, ja viņš piekritīs, – dūšīgais tēvainis atbild un rīta puskrēslā mani vērtējoši nopēta. – Viņš ir irs?

– Tev būtu vajadzējis mani labāk pazīt, – mans labdaris atbild.

– Iedzimtais, vai ne? – dūšīgais tēvainis vēršas pie manis. – Kur esi dzimis?

– Bostonā.

– Vai proti uzrakstīt savu vārdu?

– Protu.

– Un kādu citu vārdu?

Paraustu plecus.

– Nosauc kādu vārdu!

– Rūfess Grizvolds, – es saku.

– *Tavs* vārds?

– Nē.

– Nosauc vēl kādu!

– Nilsens, – es saku.

– *Tas* ir tavs vārds?

– Nē.

Es stāvu uz pakāpiena. Vai tikšu svērts un atzīts par pavieglu, kā to izdara mans brālēns Nilsens?

Un Rūfess Grizvolds?

– Jumts virs tavas galvas, vismaz daļa jumta, – dūšīgais tēvainis pa-
ziņo. – Un proviants. Nu? Jā vai nē?

– Kāpēc ne? – atvaicāju.

– Nu tu pats dzirdēji. Seši, – mans labdaris saka.

– Pieci, vai ne?

– Ieskaitot šito, seši.

Dzirdu smagu monētu šķindoņu. Piecas. Pirmajai monētai nav pret
ko šķindēt. Tātad seši. Ieskaitot mani.

– Ar ēdienu tu nenoidēsies, es pats reizēm to iebaudu, – dūšīgā tē-
vaiņa balsī skan nesmalkjūtīga cilvēka līdzcietība. – Šeit ir džins. Ja
gribi, vari dabūt rumu.

– Kāds noziegums man būs jāveic?

– Jābalso. Tu balsosi Kongresa vēlēšanās.

Man pasprūk burbuļojoša skaņa – kaut kas līdzīgs smieklam. Šo
skaņu noslicina ūdens šļaksti pret pāļiem un samīda mana aizejošā lab-
dara soļu troksnis. Ar satraukuma trīsām biju gaidījis kaut ko noslēpu-
mainu, nezināmu – un šis nezināmais izrādās esam tikai vīgu* ierikota
patversme. Nav ne mazāko šaubu, ka man nāksies izmantot savas tiesī-
bas vēlēt Kongresu.

Dūšīgais tēvainis novēršas, jo līdz ar smieklu viņam sejā iesitas mana
smirdošā elpa. Smieklī ir vienīgā izvēles brīvība, kas man vēl atlikusi.
Vārda tiešā nozīmē neesmu spējīgs pakustēties. Vai nu es to gribu vai
negribu, tēvainis iebīda mani ēkā.

* Vigi – politiska partija Anglijā (no 17. līdz 19. gadsimtam), Anglijas liberālās parti-
jas priekštece; balstījās uz lieltirgotājiem, baņķieriem, rūpniekiem, kā arī uz tiem bagāta-
jiem zemes īpašniekiem, kas bija saistīti ar dažādiem finansu uzņēmumiem, galvenokārt ar
uzņēmumiem kolonijās. (*Tulkotājas piez.*)

2. NODAĻA

*Tāpēc esmu spiests iepazīstināt sabiedrību ar faktiem,
ciktāl pats tos izprotu.*

«Fakti mistera Valdemāra lietā»

Telpas puskrēslā valda čaboņa un šalkoņa. Labprāt būtu uzrakstījis,
ka dzirdēju atskanam krākšanu, smilkstēšanu, gārgšanu, zobu griešanu,
maniakālus, skaļus smieklus un kliedzienu, no kuriem asinis stingst
dzīslās, – īsi sakot, labprāt būtu radījis melodramatisku dzirdes fonu,
kas noskaņotu lasītāju uz šaušalīgu, gotiskā stilā ieturētu piedzīvojumu.
Tajā darbotos šajā patversmē ieslodzītās nabaga izmisušās dvēseles, ku-
ras nekur nespēj rast mājvietu, bet man būtu atvēlēta pacilājošā galvenā
varoņa loma. Tomēr esmu spiests ierobežot savu teicēja talantu.

Dūšīgais tēvainis mani pastumj uz priekšu, un es tieku ierauts izteik-
smīgu lamuvārdu straumes virpulī. Streipuļodams esmu aizķēris kāda
gulētāja cisu maisu un izstieptās kājas, un šis gulētājs kā bumba uz-
sprāgst stāvus. Drīz vien atrodos ar muguru pret ķieģeļu mūri un mani
puslokā aplenkuši šausminoša paskata sabiedrības padibeņu pārstāvji.
Viņi vēro mani tā, it kā es būtu kāda muzeja eksponāts. Šie radījumi
ienākuši muzejā sasildīties, tomēr, lai arī viņi to negrib atzīt, eksponāts
izraisa dzīvu interesi. Protams, šīs intereses iemesls ir baltais uzvalks.
Savalkāts, saņurcīts, notraipīts... un tomēr tas daiļrunīgi liecina par
greznību, kas iedvēš viņiem godbijīgas bailes. Es šeit esmu galīgi svešs.
Es varētu būt ieradies no pretējās zemeslodes puses vai varbūt no Mē-
ness.

Godbijīgās bailes izraisa aizvainojumu – viņi jūtas aizvainoti un sa-
dusmoti.

– Vai tas ir zīds? – viens pavaicā.

– Ne velna. Tas ir lins, – otrs apgalvo.

– Viņš ir sportists, vai ne?

– Sportist, kas tev šeitā meklējams?

– Tu domā, ka tas ir lins?

– Es jau nu gan laikam pazīšu līnu drēbi.